

A SZÓLÁSSZABADSÁGRÓL

Az elmúlt télen halálosan megbetegedett az egyik legnagyobb cseh költő: Sztaniszlav Kosztka Neuman, a szovjet nép barátja, a ragyogó tollú közíró és Csehszlovákia kulturális életének jelentős tényezője. De az elaggott harcos író utolsó napjáig is melegen érdeklődött minden iránt, ami a világban történik.

Neuman, aki a müncheni korszak szomorú napjaiban megírja a csehekhez intézett »Népem, ne hagyj cserben!« című történelmi felhívását — hű maradt kötelességéhez. Bátran fellépett azokkal szemben, akik szeretett hazáját zavarni akarták a gazdasági élet fejlesztését célzó nagy terv végrehajtásában és abban, hogy önállóan haladjon tovább a »nagy álom beteljesüléséhez, a nagy cél eléréséhez« vezető úton és kijelentette, hogy senki se merészeljen akadályokat gördíteni a »hadjárat« elé, senki se »próbálja meg, hogy némaságra kényszerítsen bennünket«.

Május elsejére írt ünnepi versében a reá olyan jellemző szenvedélyességgel fejezte ki megvetését a »dolláros gavallérral és kitarottjainak tömegével« szemben. Az utolsó napjait élő költő lelkében megingadhatatlan szilárdsággal élt az a meggyőződés, hogy »legyőzzük az utolsó fasiszta csürhét is. Nem szívhat velünk egy levegőt — pusztulnia kell!« A költő lángelke az utolsó szívdobbanásig együtt érzett a néppel.

A költő a gyalázat bélyegét sütötte rá a dollárpolitika minden lakályára. Trumant »az imperializmus apró rablólovagjának« nevezte. Szentül hitt az emberiség haladó erőinek győzelmében. »Nem mi mondunk csődöt, nem a mi ügyünk fog dugába dőlni!« — kiáltotta a költő. A jövőbe vetett lángoló hit fénye sugárzik Csehszlovákia népi költőjének hatyúdálából, akinek számára május elseje, a dolgozók nemzetközi szolidaritásának napja — »ünneppel, mert a szabadság, a hűség és a kötelességteljesítés diadalának napja«.

A próza száraz szavaival nehéz visszaadni a költőnek népéhez intézett tiszta, becsületos, lángoló kiáltványát, azét a költőét, akinek számára »a haza mindenek felett áll«.

Az ő sorai nem is hasonlítanak a diplomácia, a politika elcsépelet szavaihoz, az ő szava: a szív hangja, az ő szava: egy szabad ország szabad költőjének poétikus megfogalmazásában elmondott politikai igazság.

Egyik-másik tollforgatót, különösen azokat, akik régebben torkuk szakadtából kiabáltak a művészek a politikától való függetlenségéről, megrémítette a költő bátran kimondott szava.

Neuman pedig éppen azokhoz az írókhoz tartozott, akik mindig világosan és pontosan tudatában voltak annak, hogy mekkora felelősség hárul a művészre és íróra a néppel szemben.

De bárhogyan is volt a dolog, akinek ér valamit a költészet szabadsága, mélyen megdöbbsent, mikor tudomására jutott, hogy Neuman költeményeinek kiadására tiltakozó jegyzékkel reagált az amerikai követség.

A prágai »Rudé Pravo« című lap ez év június 15-én a következőket közölte: »A csehszlovák külügyminisztérium 1947 május 31-én jegyzéket kapott az USA követtől, amelyben az Egyesült Államok kormánya tiltakozik az — 1947 május elsején — című költemény közzététele ellen«.

Végre látunk egy diplomatát az irodalmi kritikus szerepében! Szokatlan látvány. Valóban, Amerikában még nem pusztultak ki azok az emberek, akik nem ismerik a tréfát. A kritikus-diplomata, aki úgylát-szik, igen jártas a »sajtószabadság« kérdéseiben, tiltakozó jegyzékkel lép fel egy — költeménnyel szemben. Csakis a legfelháborítóbb politikai nyegleséggel lehet magyarázni a prágai követ »kritikusi« fellépését, az amerikai követségnek egy másik ország irodalmi ügyeibe való beavatkozását.

A »sajtószabadság« prókátorai készek vétőt emelni idegen országokban megjelent költemények ellen is, ha azok nem tetszenek nekik. Azok az emberek, akik otthon, a maguk országában mindenféle förmedvényeket sugalmaznak más országok és más népek politikusai ellen, most nevelőkisasszonyok szerepében lépnek fel és »jó modorra« akarják tanítani azokat, akik egyáltalán nem kérnek ebből és ami a fő, egyáltalán nincs is szükségük rá.

Jó lenne, ha az amerikai erkölcsösözőknek eszükbe jutna, hogy Csehszlovákia nem Görögország és nem Törökország. Ott el lehet némitani a szabad szót, börtönbe lehet zárni bárkit, akinek a stílusa nem tetszik az amerikai uraknak.

De az új demokrácia országaiban sajtó-, gondolat- és szólásszabadság van, olyan szabadság, amelynek nyomát sem látjuk az amerikai »kritikusok« vasfüggönye mögött élő országokban.

M. Apletin

MAGYARORSZÁGI DIÁKLEVÉL

Kultúrszövetségünkbe naponta érkeznek Magyarországról levelek diákoktól, munkásoktól. Haladó könyveket, folyóiratokat kérnek, hogy megismerjék a környező államok népeit, kultúráját, politikai, gazdasági és társadalmi helyzetét. Elküldött könyveinkre levelükben a következőket írják: »Nálunk nincs olyan bátorhangú és a nép érdekeit anynyira visszatükröző lap, mint a HID. De reméljük, hogy eljön az az idő, amikor az igazi irodalom az lesz, amely a megalkuvás nélküli, bátor helytállást és harcot, haladást hirdeti — s ez lesz a lényege és szépsége«.

Itt közöljük teljes egészében a pápai Petőfi Sándor kollégium levelét, amelyből láthatjuk az új értelmiség viszonyát a néppel s a reális élettel. A ma fiataljai ezek, akik büszkék, hogy beállhatnak a szabadságszerető népek sorába. Tudatában vannak, hogy rájuk vár a föladat: testvérnépeink egymáshoz közelebbhozása és az új szellem meggyökeresítése. Bizonyíték ez a levél arra, hogy a haladó magyar diákifjúság — akiket »megfertőzötteknek, félrevezetteknek« bélyegeznék meg a haladás ellenségei — már elindult a lelki ujjáépítés útján s Petőfi, Ady, József Attila szellemében harcol a népi demokrácia megvalósulásáért és megerősödéséért:

»Mikor levelünkkel és kérésünkkel felkerestük a jugoszláviai magyarok Kultúrszövetségét nem is mertük remélni, hogy ilyen értékes ajándéokra tehetünk szert. Első kötelességemnek tartom, hogy negyven paraszt és munkásszármazású népi kollégista hálás köszönetét fejezzem ki a Vajdasági Magyar Kultúrszövetségnek ezért az értékes ajándék-